

Tips:

- Maak de voorbereidende opgaven op het opgavenblad zelf. Bij open vragen is hiervoor extra ruimte opengelaten. De bijbehorende tekst(en) vind je achter de opgaven. Maak de voorbereidende opgaven voorin in een van de A4-schriften die je gaat gebruiken tijdens de cursus.
- Als een opdracht niet lukt: geen probleem, op de cursus helpen we je verder! Werk de vraag uit tot waar je kunt en ga verder met de volgende opdracht.

Veel succes!

Tekst 1 (Voorbeeldexamen-2015-2)

- 1p **1** Hoe kan de functie van alinea 4 het beste worden benoemd?
- A conclusie
 - B oplossing
 - C toegeving
 - D voorwaarde
- 1p **2** Wat is de hoofdvraag waarop de tekst ‘De heilloze weg van het CPB’ een antwoord probeert te geven?
- A Waarom is het een slecht idee om de hoogte van de zorgpremie variabel te maken?
 - B Waarom is het tijdstip waarop het CPB de discussie over de zorgpremie begon, ondoordacht?
 - C Welke voor- en nadelen heeft het voorstel van het CPB om de zorg betaalbaar te houden?
 - D Wie kan uiteindelijk worden verweten dat onze welvaart zo nadrukkelijk op het spel staat?
- 3p **3** Wat is het belangrijkste verschil tussen het voorstel over de zorgkosten dat de nieuwe regering in 2012 deed en het voorstel van het CPB?
Baseer je antwoord op de alinea’s 1 tot en met 3 en gebruik voor je antwoord niet meer dan 40 woorden.

In alinea 3 tot en met 5 komen bezwaren van verschillende aard tegen het standpunt van het CPB aan de orde.

- 4p **4** Formuleer in eigen woorden de drie belangrijkste bezwaren.
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 40 woorden.

tekstfragment 1

Hoeveel mag een behandeling kosten?

Hoe gaan wij de zorg betaalbaar houden? Dat is de vraag die beantwoord moet worden de komende tijd. We zullen er niet aan ontkomen om een open en eerlijke ethische discussie te starten over de kosten en opbrengsten van bepaalde behandelingen. De waarde van een mensenleven is niet in geld uit te drukken, maar wat moeten we doen als het bedrag daarvoor simpelweg niet meer opgebracht kan worden?

In navolging van landen als Engeland zal de vraag gesteld moeten worden wat de maximale vergoeding moet zijn voor een behandeling, gelet op de kwaliteitsverbetering van het leven die ermee geboekt wordt. Dit betekent dat er in de toekomst soms nee verkocht wordt als een patiënt vraagt om vergoeding van een dure maar relatief zinloze behandeling. De discussie zal zich dan niet toespitsen op het toevoegen van dagen aan het leven maar het toevoegen van leven aan de dagen.

*naar: Jarico Vos, voorzitter van de jongerenorganisatie Vrijheid en Democratie
uit: de Volkskrant, 14 januari 2013*

In tekstfragment 1 wordt voorgesteld om de betaalbaarheid van de zorg afhankelijk te maken van een aspect dat in de hoofdtekst niet aan de orde is geweest.

- 2p **5** Welk punt van discussie voegt tekstfragment 1 daarmee toe aan de voorstellen die in de hoofdtekst aan de orde komen?
Gebruik voor je antwoord niet meer dan 20 woorden.

Tekst 2 (2008-I-2)

De tekst 'Overheid en kunst' kan **na de inleiding** als volgt worden ingedeeld:
Deel 1: kritische analyse standpunten en stellingname van de politiek inzake kunst;
Deel 2: kritische analyse misvattingen over kunst;
Deel 3: uitgangspunt voor een juiste analyse van kunst en praktische gevolgtrekking.

1p **6** Bij welke alinea begint deel 1?

1p **7** Welke van de onderstaande omschrijvingen geeft het beste het verband weer tussen alinea 1 en 2?

In alinea 1

- A wordt de aanleiding genoemd tot het in alinea 2 besproken probleem.
- B wordt de oorzaak genoemd van het probleem dat in alinea 2 naar voren komt.
- C wordt de reden genoemd van de situatie die in alinea 2 beschreven wordt.
- D wordt de situatie geschetst die in alinea 2 wordt becommentarieerd.

“Wanneer het de landbouw of de scheepvaart had betroffen, waren er ongetwijfeld stemmen opgegaan om meer geld in deze sector te pompen, maar hier is het omgekeerde het geval.” (regels 10-14)

1p **8** Wat is dit voor een type redenering?

Een redenering op basis van

- A autoriteit.
- B een of meer voorbeelden.
- C een vergelijking.
- D oorzaak en gevolg.

1p **9** Welke verband bestaat er tussen alinea 3 enerzijds en alinea 4 anderzijds?

In alinea 3 worden de opvattingen over kunst van politici

- A aangevallen en in alinea 4 wordt daar een voorstel aan verbonden.
- B nuchter geanalyseerd en in alinea 4 nog eens samengevat.
- C uiteengezet en in alinea 4 mondt de opsomming uit in een conclusie.

1p **10** Welke tegenstelling wordt er in alinea 4 tot en met 6 uitgewerkt?

- A De tegenstelling tussen begrip voor jezelf en begrip voor de ander in allerlei vormen van kunst.
- B De tegenstelling tussen het huidige kunstbeleid van de overheid en het toekomstige kunstbeleid.
- C De tegenstelling tussen politieke opvattingen over kunst en de verwerkelijking van die opvattingen.

Tekst 1 (Voorbeeldexamen-2015-2)

De heilloze weg van het CPB

(1) Het Centraal Plan Bureau (CPB) zwenfelt, net als eerder het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) heeft gedaan, een discussie aan die het niveau van borrelpraat niet ontstijgt: wie ongezond leeft, moet daar in financiële zin voor boeten, is zo'n beetje de gedachte die het CPB opperde in een rapport over de zorgkosten. Het gevaar dreigt dat hiermee uiteindelijk ook het laatste restje solidariteit in de samenleving op het spel wordt gezet. Of hebben we soms niets geleerd van de heisa rond de inkomensafhankelijke zorgpremie?

(2) De conclusies van het CPB ten aanzien van de stijgende zorgkosten en de daarbij behorende lastenverdeling, lijken op het eerste oog redelijk. Door de toenemende vergrijzing en de toegenomen levensverwachting komen zowel pensioenen als zorgkosten onder druk te staan. Op termijn staat mogelijk zelfs de betaalbaarheid van het hele stel-

sel op het spel. Waarom dan niet die mensen zwaarder belasten die vaker een beroep doen op de gezondheidszorg als direct gevolg van hun eigen ongezonde levensstijl?

(3) Nadat de politiek aansluitend op de Tweede Kamerverkiezingen in 2012 schielijk het voorstel van de nieuwe regering voor een inkomensafhankelijke zorgpremie introk, komt het CPB nu met een perfide variant op de proppen. In deze neoliberale kapitalistische maatschappij wordt 'eigen verantwoordelijkheid' al heel snel 'eigen schuld' en dreigt de zieke medemens gewoon de zoveelste variant te worden van een loser. Als we lifestyle gaan betrekken in de zorgkosten, en dat ook consequent doorvoeren, slaan we een heilloze weg in vol scheve ogen en strenge controles. Zo bevoordelen we straks niet alleen mensen met gezonde genen, maar ook mensen met een gezond stel hersens. Want het zijn niet toevallig vaak de lagere in-

komens die de hoogste zorgkosten claimen. Voor mensen met een
 55 universitair diploma zal het lastig zijn te geloven, maar er zijn in dit land ontelbaar veel mensen voor wie je elke keer weer moet uitspellen dat je dik wordt van het drinken van liters
 60 frisdrank. Armoede is ook niet iets waar je voor kiest, maar wat vaak overgedragen wordt van generatie op generatie.

(4) Het is goed om nog eens kritisch
 65 te kijken naar de inhoud van de basisverzekering en naar het zorgstelsel zelf, waarvan de kostenstructuur op z'n minst fraudegevoelig en ondoorzichtig te noemen valt. En
 70 misschien zou je ook een buffer op moeten werpen voor mensen die met elk wissewasje naar de dokter stappen en die zich met onzinklachten melden bij de Eerste Hulp.

(5) Verder kan de politiek zich beter
 75 verre houden van deze hele discussie die uiteindelijk iederéén treft. Wat moet je immers met die hoogopgeleide werknemer die op 32-jarige leeftijd thuis komt te zitten met
 80 een burn-out omdat hij is vastgelopen in de *ratrace*? En wat moet je met al die tweeverdieners die depressief worden of angstklachten
 85 ontwikkelen omdat de combinatie van werk, huishouden en zorg te slopend blijkt te zijn? Is dat ook allemaal een

kwestie van 'eigen schuld'? En, als we nog een stapje verder gaan, wat
 90 doe je dan met mensen die eerst helemaal binnenstebuiten zijn gekeerd door de medische wetenschap voordat vast komt te staan dat hun klachten stressgerelateerd zijn?

95 Moeten al die mensen met hyperventilatie of een burn-out straks soms de kosten van hun hartfilmpjes en maag- en darmonderzoeken terug gaan betalen, zodra blijkt dat hun klachten 'tussen de oren zitten' en ze
 100 meer gebaat zijn bij minder hard werken en minder eisen aan zichzelf stellen? Hiermee kom je definitief terecht in een samenleving waar het
 105 woord 'samen' zijn betekenis totaal verloren heeft.

(6) Maar los van de ethische kant van deze hele discussie (en de vraag of het wel de taak is van het CPB om
 110 zo nadrukkelijk richting te willen geven aan maatschappelijke vraagstukken) zit er nog een heel andere kant aan deze zaak. Alle ophef verhuult vooral op vakkundige, bijna
 115 listige wijze het feit dat het de politiek zélf is geweest die – door in te zetten op marktwerking, schaalvergroting en privatisering – niet alleen onze welvaartsstaat heeft verkwanseld, maar
 120 tevens onze hele welvaart op het spel heeft gezet.

naar: een column van Gerhard Hormann, politicoloog & schrijver uit: de Volkskrant, 12 januari 2013

Tekst 2 (2008-I-2)

Overheid en kunst

(1) De kunst in Nederland heeft een flink imago-probleem. Kunstenaars, beleidsmakers en beschouwers proberen elkaar in een estafette van publicaties af te troeven in somberheid. De Nederlandse kunst verkeert in een diepe innerlijke crisis, is provinciaals en wordt in de internationale kunstwereld nauwelijks serieus genomen.

(2) Wanneer het de landbouw of de scheepvaart had betroffen, waren er ongetwijfeld stemmen opgegaan om meer geld in deze sector te pompen, maar hier is het omgekeerde het geval. Terwijl de kunst schijnbaar in een crisis verkeert en haar internationale concurrentiepositie wordt bedreigd, schiet de overheid niet te hulp, maar geeft ze juist een extra duwtje naar de afgrond door fors op de uitgaven voor kunst te bezuinigen. Een argeloze beschouwer kan bijna niet anders dan concluderen dat de Nederlandse overheid en de oppositie kunst van zeer gering belang vinden.

(3) Maar die argeloze beschouwer heeft het mis. Tenminste als hij afgaat op wat de verschillende politieke partijen zeggen over kunst. Kunst is belangrijk voor de samenleving, schrijft een CDA-kamerlid op haar website. Cultuur en sport verhogen de kwaliteit van de samenleving, meldt de PvdA in haar verkiezingsprogramma. Kunst is belangrijk en moet verrassen, stimuleren en inspireren, zegt GroenLinks. De VVD op haar beurt vindt cultuur-educatie van groot belang, omdat jongeren daarmee hun affiniteit met kunst en het cultureel erfgoed kunnen ontwikkelen. Kunst en cultuur, stelt de SP, behoren tot de belangrijkste dragers van onze beschaving. En op de

website van het ministerie van OC&W valt te lezen dat “cultuur de mensen anders naar elkaar laat kijken. Cultuur (...) zet aan om in debat te gaan en leert mensen elkaar te waarderen. Kunst verdiept. Daarom stelt de Nederlandse overheid er belang in deelname aan cultuuruitingen te ondersteunen en te stimuleren.”

(4) Dat valt dus allemaal ontzettend mee. Je vraagt je af waar al die discussie en onrust de afgelopen maanden voor nodig zijn geweest. Uit het voorafgaande leid ik tenminste af dat er verschillende coalities mogelijk zijn die over een ruime kamermeerderheid kunnen beschikken voor de uitvoering van een royaal en enthousiast kunstbeleid. En wie zou er ook willen bezuinigen op kunst wanneer mensen, zoals het ministerie zelf zegt, elkaar door kunst leren waarderen? Een verhoogd zelfbegrip en begrip voor de ander in een wereld die op alle fronten volop in beweging is, dat mag toch wel wat kosten.

(5) Hoe komt het dan dat deze geschreven woorden niet tot meer daadkracht leiden? Dat we als burgers niet zien dat kunst belangrijk wordt gevonden? Hebben we het eigenlijk wel over hetzelfde, wanneer we spreken over kunst? Je vraagt het je af.

(6) Het lijkt er verdacht veel op dat de verschillende politieke partijen en overheden weliswaar zeggen dat kunst belangrijk is voor de samenleving, maar dat ze eigenlijk niet weten waarom. De geloofsbelijdenissen roepen een heleboel vragen op. Vragen waarop geen antwoord wordt gegeven.

(7) Want waarom zou kunst moeten verrassen, zoals GroenLinks stelt? Kan

ze ook niet een functie vervullen door ons gerust te stellen? Te troosten? Of te vervelen? En GroenLinks kan dan
 90 wel zeggen dat kunst moet stimuleren en inspireren, maar waartoe die stimulus moet leiden, daarover wordt geen helderheid gegeven.

(8) Het lijkt er veel op dat men eigenlijk
 95 maar wat roept, zonder dat enig bewijs noodzakelijk wordt geacht. Zo beweert een partij dat er een sterkere wisselwerking moet zijn tussen de beroeps-kunst en de amateurkunst, omdat zo'n
 100 wisselwerking, volgens deze partij, "zeer stimulerend" kan werken. Hoezo zou zo'n wisselwerking stimulerend werken? Stimulerend voor wie? En waartoe moet dit alles stimuleren? Over
 105 kunst mag je werkelijk alles zeggen. Enige kennis van zaken of begrip voor omstandigheden is niet vereist.

(9) Dat bleek weer eens toen diezelfde
 110 partij onlangs een motie indiende waarin de regering werd gevraagd te onderzoeken in hoeverre "volledig door de overheid gesubsidieerde kunstenaars" gedwongen kunnen worden amateurs bij de uitoefening van hun hobby te
 115 assisteren. Uit dit plan spreekt een bijna terloopse minachting voor het beroep van kunstenaar en voor de kunsten zelf. Kunst, dat is een soort edele hobby. Je doet het erbij en je
 120 kunt er dus makkelijk nog iets anders bijdoen. Alleen zie ik niet waarom we deze gedachte enkel zouden loslaten op het volledig gesubsidieerde kunstenaarschap. Er is nog zoveel
 125 meer mogelijk. Ik zie een toekomst waarin volledig gesubsidieerde medewerkers van Rijkswaterstaat mij helpen bij de aanleg van mijn vijver, terwijl de volledig gesubsidieerde mannen van
 130 Staatsbosbeheer de tuin snoeien en een volledig gesubsidieerde docent van het conservatorium mijn zoon pianoles geeft.

(10) Achter het begrip 'kunst' gaat een
 135 wereld van zeer uiteenlopende inter-

pretaties en gierende misverstanden schuil. Hoewel er brede consensus bestaat over het belang van kunst,
 140 lopen de meningen over het wezen en de plaats van die kunst in de maatschappij sterk uiteen, met als gevolg dat men van elkaar eigenlijk niet weet waarover de ander het heeft. En ervan
 145 uitgaande dat het gros van de Nederlandse politici de middelbare school heeft afgemaakt en dat de vele uiteenlopende en bizarre ideeën over kunst niet het resultaat zijn van een gebrekkig
 150 intellect, kan de objectieve toeschouwer maar tot één conclusie komen: hier is sprake van een groot en langdurig misverstand.

(11) Dat misverstand openbaart zich al in de kern van alle betogen die worden
 155 gehouden over kunst: de aanname dat kunst belangrijk is voor mens en samenleving; dat zij een stichtende werking heeft en het zich kunnen verplaatsen in de gevoelens van de medemens stimuleert. Het is een waarheid
 160 die boven alle twijfel verheven lijkt. Zozeer verheven zelfs dat geen enkele partij een, anderszins gebruikelijk, objectief rapport van het CBS¹⁾ of de
 165 Rekenkamer bijsluit om deze vermeende waarheid te staven.

(12) En daarvoor is natuurlijk een reden. Zo'n objectief rapport bestaat
 170 namelijk niet. En dat rapport zal er ook nooit komen, omdat de stelling dat kunst goed is voor de mensen objectief bezien niet te bewijzen valt. Als kunst goed zou zijn voor de mensen, dan is de dosering van de werkzame stof wel
 175 erg laag, want twintigduizend jaar nadat de Meesters van Lascaux²⁾ hun grotten omtoverden tot een Paleis van de Verbeelding is er van enige heilzame invloed op het handelen en denken van
 180 de mens nog steeds niets te merken. Integendeel.

(13) Met evenveel recht zou je kunnen zeggen dat zo langzamerhand wel
 bewezen is dat er van de kunst geen

185 wonderen verwacht mogen worden.
Misschien moeten we haar zelfs maar
afschaffen. Kunst, laten we wel wezen,
creëert bijvoorbeeld zonderlingen. En
het kunstenaarschap, dat is algemeen
190 bekend, gaat vaak gepaard met een
uitbundig gebruik van drank en andere
stimulerende middelen. Kunst kan
binnen gezinnen spanningen en ruzies
veroorzaken en is al met al nog een
195 heel gedoe ook, met musea en perso-
neel en onderhoud en restauratie.
(14) Waarom zou het dan zo zijn dat de
uitingen van deze zonderlingen de
overige burgers zouden inspireren om
200 alles begrijpende modelburgers te
worden? Er is geen enkel bewijs voor-
handen. En toch houdt men van links
tot rechts stug vol dat kunst een zegen
is voor de samenleving.
205 **(15)** De verklaring daarvoor ligt in het
feit dat wij vastzitten in het rendements-
denken. Dat blokkeert de weg naar een
meer waarheidsgetrouw inzicht. Het
gaat er gewoonweg niet in dat kunst,
210 hoewel het wat kost, misschien wel
helemaal geen maatschappelijk nut of
meetbaar effect heeft. Het idee dat
kunst eigenlijk iets anders is dan wat zij
is, en dat zij méér zou moeten kunnen
215 dan zij kan, zit om redenen van het
profijtbeginsel diep in de mensen in-
gebakken.
(16) Het idee dat kunst goed is voor
mens en samenleving is een onbewijs-
220 baar waanidee. Een waanidee dat
merkwaardigerwijs verkondigd wordt
door partijen die er zelf, als we ze op
hun daden beoordelen, niet in geloven.
Is het een wonder dat het kunstbeleid

naar: Dick Tuinder

uit: De Groene Amsterdammer, 10 september 2005

225 van deze en vorige regeringen
zwalkend en ongeïnspireerd is?
(17) Verklaringen over de betekenis van
kunst dienen ernstige verklaringen te
zijn. Gedachten over kunst dienen de
230 kern te zijn van gedachten over de
mensheid zelf. Inderdaad: waarom zijn
wij hier en wat heeft dit allemaal te be-
tekenen? Kunst is niet belangrijk omdat
we er betere mensen van worden, maar
235 omdat ze ons tot mensen maakt. In de
natuur komt geen kunst voor. Het
maken en waarderen van kunst is een
unieke menselijke eigenschap. Een
eigenschap die alleen al door haar
240 uitzonderlijkheid haar waarde bewijst.
Daarom is kunst belangrijk. Kunst is het
enige wezenlijke dat ons onderscheidt
van alle andere levende wezens. Het is
de viering van het menszijn.
245 **(18)** Indien een overheid, dit alles in-
dachtig, besluit dat het waard is om dit
fenomeen te ondersteunen, dan kan dit
eigenlijk maar op één manier: met blind
enthousiasme en onvoorwaardelijk ver-
250 trouwen en zonder verder iets aan de
kunst op te leggen of van haar te eisen.
De kunst is zichzelf genoeg. Er is dan
ook geen enkele reden denkbaar waar-
om de omvang van die steun minder
255 dan vijf procent van de rijksbegroting
zou moeten zijn. Dat daar geen geld
voor is, lijkt mij, gezien de berichten
over de explosieve toename van
zwaarlijvigheid onder de Nederlandse
260 bevolking, een moeilijk te verdedigen
stelling. Dus hou toch op met dat
armoedige gedoe over vijftig miljoen
meer of minder, stop er miljarden in!

noot 1 CBS: Centraal Bureau voor de Statistiek

noot 2 Lascaux: in dit Franse plaatsje werden in 1940 prehistorische rotstekeningen gevonden van
naar schatting 10.000 jaar oud

Ter afsluiting

Je hebt de voorbereidende opgaven af, dat is een goed begin van je cursus. Om straks gericht de uitdagingen van Nederlands aan te pakken kan je vast opschrijven welk(e) onderwerp(en) jij lastig vindt en waarom. Dit zorgt ervoor dat onze docenten jou nog gerichter kunnen helpen!